

Mijo Nikić

DODIRNI GUBAVCA SRCEM

(Razmišljanje u Karitativnom tjednu, Zagreb, 11. prosinca '85.)

»Kralj će im odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, meni ste učinili koliko ste učinili jednome od ove moje najmanje braće'« (Mt 25, 40).

U ovome karitativnom tjednu razmišljamo o evanđeoskim temeljima našega karitativnog djelovanja. Biblijski tekst koji najviše rasvjetljuje ovo naše razmišljanje 25. je poglavlje Matejeva evanđelja. To je scenarij sudnjega dana..

Iz nauke Svetog pisma i tradicije crkvenog učiteljstva jasno nam je da ćemo svi umrijeti i pojaviti se pred Božjim sudištem. To je posebni sud i na njemu će svatko upoznati svoju sudbinu, vječnu i nepromjenjljivu. Tada će prestati vjera i nada. Spašeni će ući u ozračje neizrecive ljubavi i radosti, a nevjernicima je rezervirana strahovita osamljenost i vječna tjeskoba.

Budući da će čovjek na posebnom sudu upoznati svoju vječnu sudbinu, čemu nam onda služi još i opći sud?

Opći je sud potreban zato da bi Bog izgovorio zadnju riječ nad ovom našom ne-shvatljivom poviješću. U njoj je čovjek za sve zlo Boga pozivao na odgovornost. Bog je, međutim šutio na sve te napade i uvrede. Sve ono što nam je imao reći, progovorio nam je u svojem Sinu. Svima je pokazao da nas neizmerno ljubi. Poslije toga Bog je ušutio. Ostao je nijem čak i na Isusov vapaj: "Bože moj, zašto si me ostavio?"

Naviknuli smo razmišljati kako su prirodne katastrofe i druga zla koja nas snadu u životu djelo Božje osvete nevjernom svijetu, njegova kazna što ga vrijeđamo. Bog, koji bi se tako osvećivao ljudima, više bi pokazivao svoju nemoć nego svoju svemoć. Bog nije mrtav, kao što je mislio Nietzsche i njemu slični. Bog je vječno živ, ali On šuti i onda kada ga ljudi psuju, izruguju, ismijavaju i na najrazličitije načine niječu. Bog ostaje nijem kako bi nama dao priliku da vjerujemo. No jednoga dana, a to će biti na općem sudu, Bog će progovoriti, a ljudi će zanijemiti. Tada će proplakati svako koljeno, a mi ćemo, udarajući se u prsa, govoriti: Ergo erravimus, dakle, mi smo pogriješili. Postat će nam tada kristalno jasno da je samo Bog imao pravo što je upravo tako vodio ovu našu povijest. Mi smo stvarali grešnu povijest svijeta, a Bog je u isto vrijeme stvarao povijest našega spasenja.

Na tom sudnjem danu Bog će opravdati one koji u ovom životu budu išli Kristovim putem. Maleni i poniženi u očima ovoga svijeta zasjat će kao Sunce pred Bogom i svim ljudima. Zatvorenici koji su nevini ležali u zatvorima po svim meridijanima i paralelama bit će opravdani pred licem same Pravde. Glavno mjerilo ili kriterij toga Božjeg suda bit će ljubav, i to ona djelotvorna — ljubav koja je znala služiti.

To je razlog zašto smo se zaustavili na sudnjemu danu. Mi ljudi u velikoj smo

opasnosti da zaboravimo ono što je bitno u našoj vjeri. A to je djelotvorna ljubav – karitas. Ne budemo li znali iskreno ljubiti i u ljubavi služiti, zaboravljajući sebe, zapravo, umirući samima sebi, ništa nas neće moći opravdati pred licem Božjim.

Ovo će naše stoljeće, sigurno, ući u povijest kao stoljeće velikih papa. Mi Hrvati moramo posebno biti zahvalni dragom Bogu za sadašnjeg svetog oca Papu Ivana Pavla II., koji nam je tako bliz i koji nas mnogo voli, a to je već više puta dokazao. To je prije svega čovjek Božji. Svjestan je tolikih muka i problema koji muče Crkvu i čitav svijet, ali, što je najvažnije, na te čovjekove goruće probleme papa ne gleda samo hladnim razumom, nego toplinom svojega srca pokazuje da je blizu svima koji pate, koji su na rubu društva, koji su zaboravljeni i napušteni.

“Srcem se vidi ono bitno” – kaže Mali princ, a sv. Pavao nas uvjerava da se srcem vjeruje. Današnji papa Ivan Pavao II. ima slavensku dušu koja zna suosjećati s onima koji pate. To je papa pokazao u mnogim svojim nagovorima, generalnim audijencijama, izrazima sućuti prilikom raznih katastrofa, primanjem u posebne audijencije društva koja se brinu za pomoć nastradalima, hendikepiranima, starim i napuštenim osobama.

Ljubav stvara, a mržnja razara

Već prve godine svojega pontifikata Papa je uputio ove riječi: “Samo onaj koji ljubi bez rezerve, sposoban je ljubiti bližnjega. Tko ljubi Boga iznad svega, samo taj može ljubiti bližnjega svoga kao samoga sebe. Ljubav izgrađuje, a mržnja razara. Ljubav stvara, a mržnja ubija čovjeka.” *

Govoreći predstavnicima društva “Cor unum” (“Jedno srce”) 1979. Papa kaže: “Vaša univerzalna ljubav ne poznaje granica ni neprijatelja. Dobrota vašeg srca, strpljivost i radosno služenje bit će ključ koji će otključavati i ona zabarikadirana vrata ljudskog srca.”

Dana 7. travnja 1979., primajući jednu drugu skupinu karitativnih djelatnika, Papa im je rekao: “Vi pomažete u materijalnoj, moralnoj i društvenoj bijedi. Vaša mnogostruka djela često su nenadoknadiva. Zahvaćaju sve, ne poznaju nikakvih granica. Blizu su svakome tko trpi.” U istom govoru Papa dalje kaže: „Iako se i društvo brine da pomogne ljudima u bijedi, ipak je karitativna djelatnost Crkve i u današnjem svijetu nenadoknadiva. Karitativna će ljubav uvijek biti prijeko potrebna nadopuna same pravde, ona će za Crkvu ostati znak njezine vjerodostojnosti i svjedočenja.”

Uvijek moramo imati pred očima čovjeka patnika kao ljudsku osobu, primjećuje dalje Papa. Nije dovoljno samo teoretski priznati njezina prava nego to treba pokazati u praksi – služenjem u ljubavi. Karitativna djela ili djela ljubavi u svojim različitim oblicima temeljni su zahtjevi kršćanske vjere, kako nam to svjedoči povijest kršćanstva koja je ujedno i povijest karitasa, ljubavi koja je u službi bližnjega.

Papa u svojim govorima često navodi i dokument II. vat. sabora o kojem je raspravljala i tek završena biskupska sinoda u Rimu koja je afirmirala koncil kao pozitivnu vrijednost koju moramo još ozbiljnije shvatiti i provoditi u život. Papa citira dekret “Apostolicam actuositatem” koji u broju 8 donosi dvije misli: “Krist je Gospodin želio da djela ljubavi budu znakoni njegova mesijanskog poslanja” i drugu misao: “Djela su ljubavi dužnost i prava Crkve kojeg se ona ne može i ne smije ni-

* Citati Svetog Oca uzeti iz *Insegnamenti di Giovanni Paolo II.*

kada odreći." Dok pomazemo braći u bijedi, u isto vrijeme pomazemo ljudima da ostvare svoja ljudska prava, zaključuje Papa.

Značajan je govor Sv. Oca upućen predstavnicima društva "Caritas internationalis" (28. svibnja 1980.). Naša je dužnost, kaže Papa, da ljubav pokazujemo djelima i tako na najbolji način svjedočimo za Krista. Karitativna djela, ljubav koja služi najdublja je ljubav prema bližnjemu, prema svim ljudima, posebno prema onima koji su u bijedi, s kojima se Krist na poseban način poistovjetio. "Kršćani nisu dostojni da nose to ime ako nisu spremni pokazati bližnjima takvu djelotvornu ljubav koja dolazi od Boga."

Papa je svjestan da mi ne možemo tako nesebično voljeti i služiti samo svojim, ljudskim silama: zato nam poručuje i moli se da Duh Sveti očisti naša srca i ojača našu ljubav da ona bude žarka, iskrena i nesebična.

U svojoj poruci upućenoj američkoj naciji preko TV Papa kaže: "Djela su ljubavi dobra koja ujedinjuju sve narode. Svojim zanimanjem, razumijevanjem i ljubavlju možete biti blizu svima koji trpe."

U drugom svojem govoru on kaže: "Danas je u svijetu mnogo onih koji gladuju, koji su ugroženi, koji trpe. Međutim", kaže Papa "današnji je čovjek više nego kruha gladan istine, pravde, ljubavi i mira, a najviše je gladan Boga."

Kruh koji najviše trebamo jest Krist, koji nam se daje u sakramentu Euharistije. Papa navodi velikog pjesnika Dantea, koji kaže da "ići prema cilju bez Krista znači ići unatrag".

Euharistija daje snagu da Krist djeluje u nama, da ljubimo i svoje neprijatelje, da svima činimo djela ljubavi, da služimo. Uz euharistiju, molitva i žrtva hrane dušu i daju joj snagu da se nesebično dadne drugima u ljubavi koja želi služiti.

Bolesnicima i svim patnicima Papa zahvaljuje što svoju patnju prikazuju za dobro Crkve i spasenje svijeta. Ujedno ih hrabri i potiče da strpljivo podnose svoj križ jer su kao takvi najbližnji Kristu patniku, koji je spasio i otkupio svijet prije svega svojom žrtvom i smrću na križu.

Iz ovih Papinih misli i iz cjelokupnoga našeg kršćanskog uvjerenja očito nam je jasno da djela ljubavi prema bližnjemu zadiru u srž naše kršćanske vjere. Mi smo vjernici u velikoj opasnosti i u svakidašnjoj napasti da svoje vjersko uvjerenje rastavimo od svoje vjerske prakse.

Vjera je privatna stvar u ovome našem društvu, ali čovjek je društveno biće i kao takav on se ostvaruje, realizira u zajednici, kroz interpersonalne odnose sve više postaje on sam, postaje čovjek. To znači da svaki vjernik koji u dubini svojega srca vjeruje Bogu i njemu pripada mora tu svoju pripadnost Apsolutnome potvrditi svojim životom, svojim djelima ljubavi, ne zato da ga drugi vide i hvale, nego da svijet upozna i proslavi Boga koji djeluje u onima koji ga ljube. Vjera i djela ljubavi moraju ići zajedno kao duša i tijelo.

Na nekom posteru pročitao sam misao koja mi se odmah svidjela i često mi dolazi na pamet: "Love of God becomes true when through me it touches another" ("Ljubav Božja postaje stvarna kada kroz mene dotakne drugoga"). Ta rečenica najbolje izražava karizmu sestara majke Terezije, sestara milosrdnica i svih onih kojima je stalo da Bog bude prisutan i vidljiv u ovome svijetu.

Ljubav Božja kao spasiteljica ljudi očitovala se u Kristu, a nakon Kristova uzašašća na nebo, ta se Božja ljubav mora očitovati u nama i po nama. To ćemo najbolje učiniti ako budemo išli Kristovim putem.

Zašto ne ljubimo iskreno?

Postavljamo sada ono, čini mi se, najvažnije pitanje. Zašto ne idemo tim Kristovim putem? Zašto se ne odlučujemo za ono što je pravedno, što je istina i što je Božje? Zašto ne ljubimo iskreno i vjerno?

Isus je najbolje odgovorio na to pitanje. Naše je srce zatrovano. Iz njega izlaze zle misli, požudne želje i svi drugi grijesi. Međutim, ako je Bog mogao postati čovjekom, očito je da i čovjek nije posve zao, zapravo nije uopće zao, samo je sklon zlu. Budući da smo stvoreni na sliku Božju, u sebi nosimo besmrtni duh Božji. U dubini duše svakoga čovjeka tinja iskra dobrote, nevinosti i svetosti. Zato sv. Pavao u 7. poglavlju u Poslanici Rimljanima govori o unutrašnjoj borbi koja se vodi u duši svakoga čovjeka. To je borba između dobra i zla, koju u našoj duši vode čovjek grijeha i čovjek Božji. Čovjek grijeha naš je najveći izdajica, lopov, uljez u našoj duši. On je strašno sebičan i ohol, a podložan je i svim ostalim grijesima. Kada god se čovjek u slobodi odluči za ono što je zlo, time hrani u sebi čovjeka grijeha, monstruma koji će ga konačno dotući. S druge strane, u svima nama živi i čovjek Božji, to je ono malo sveto nevino dijete koje čezne za Bogom i koje želi iskreno ljubiti sve ljude.

Sveti je Pavao bio svjestan te borbe u sebi i zato je rekao da on može željeti činiti dobro, ali da je onaj čovjek grijeha u njemu toliko jak da ne dopušta da ono nevino Božje dijete u nama ostvari svoju želju. Bl. Klaudije Colombiere kaže da u sebi osjeća sklonost i napst da čini sve moguće grijeha. Ako želimo biti iskreni prema samima sebi, morat ćemo priznati slične sklonosti prema zlu i u svojem vlastitom srcu.

Vratimo se sada na postavljeno pitanje: Zašto ljudi ne idu Kristovim putem? Odgovor nam je već ponuđen iz onoga što smo već rekli o egzistencijalnoj borbi u srcu svakoga čovjeka. Onaj tamni dio naše osobnosti, onaj čovjek grijeha u nama strašno je jak i vrlo lako nas vara. Kada god svoju slobodu poklonimo tom izdajici u sebi, uvijek ćemo biti prevareni jer je čovjek grijeha u nama i strašno naivan pa vjeruje lažima. Ovaj ga svijet vrlo lako zarobi i zaplete u svoje iluzije i obmane. Osim ovoga svijeta, također i đavao, koji je neprijatelj Boga i ljudi, nalazi svojeg saveznika u našem izdajici, u čovjeku grijeha kojeg nosimo u sebi.

Lijepo je rekao i napisao glasoviti liječnik, nobelovac Alexis Carel, da je čovjek nepoznanica. Često u sebi proturječan. Ljubomorani je na svoju slobodu, a upravo ga ta sloboda vodi u ropstvo. Naime, svaki put kad se čovjek povede za načinom mišljenja i života ovoga svijeta, postaje rob toga svijeta. Kada god odabere ugodni i lagani put kroz život, uvijek krene slijepom ulicom. Samo onda kad se odlučimo za Boga, kada krenemo Isusovim putem, postat ćemo slobodniji, više ćemo se približiti izvoru sreće za kojom čeznemo, koju u sebi nosimo a da to ni sami ne znamo. Treba u sebi otkriti to skriveno blago, a kupiti ga mogu samo oni koji budu spremni prodati sve što imaju. Prvi korak na tom putu jest preobrazba našeg unutrašnjeg čovjeka.

Sv. Pavao u poslanici Filipljanima (1, 9–12) kaže: „Neka vaša ljubav sve više raste u pravoj spoznaji i svakom rasuđivanju da možete prosuditi ono što je bolje, da budete čisti i besprijekorni za Kristov dan, i na slavu i hvalu Božju puni roda pravednosti koja dolazi po Isusu Kristu.” Prema ovim Pavlovim riječima pravu spoznaju i potrebno znanje neće nam dati ni škola ni savjeti učitelja. Spoznaju životnoga smisla i znanje koje čovjeka čini sretnim postiže se samo po ljubavi. Zato Pavao ima

pravo kad nas potiče da ljubav sve više raste u nama kako bismo mogli upoznati ono što je bolje, ono što se Bogu sviđa.

Pravo znanje, prema riječima velikog teologa Karla Rahnera, jest samo ono koje čovjeka potiče da više ljubi, da se nesebično žrtvuje za svojega bližnjega.

Srce na dlanu

Negdje sam pročitao da na kolima hitne pomoći Majke Terezije u Calcuti piše. „Dodirni gubavca srcem.“ Kako je to lijepo čuti. Još je, međutim, ljepše znati da i danas ima nesebičnih duša koje to ostvaruju u svojem životu. Dodirnuti gubavca srcem znači, uz komad kruha, pokloniti mu i svoj osmijeh. Uz darovani cvijet, pokazati da nam je drago što postoji osoba kojoj darujemo svoj cvijet. Milostinja bez ljubavi ponižava čovjeka, a ljubav iza koje stoji žalosno i tužno lice nije autentična ljubav jer Bog voli vesela darovatelja.

Prema biblijskom svjedočanstvu, u kraljevstvo će Božje ući samo oni koji budu imali srce na dlanu, koji budu ovdje na Zemlji znali živjeti u istini i služiti u ljubavi.

Mi smo ljudi višestruko ograničeni. Mi ne možemo lako znati da li u dubini svoje duše pripadamo Bogu, prepušta li se naša duša vodstvu Duha Svetoga. To nam je vrlo teško izravno upoznati. No da li volimo svojega bližnjega, gane li nas tuđa bijeda, to je lako provjeriti.

Pravoslavni mistik, starac Silvan kaže: „Kad Gospod zavoli neku dušu on joj daje da ne misli samo na sebe, nego da se brine za ljude i da sa suzama moli za njih... Jer Duh Sveti uči dušu da neizrecivo voli ljude.“

Na pitanje pripadam li Bogu, odgovor moram potražiti u svojem životu, tj. pomažem li svome bližnjemu? Da me kroz život prema nebu vodi Duh Sveti, bit ću siguran samo onda ako mognem istinski reći da iskreno volim sve ljude. A, prema riječima svetog oca Ivana Pavla II., ljubiti svojega bližnjega kao samoga sebe može samo onaj koji ljubi Boga iznad svega. S druge strane, sv. Ivan apostol u svojoj nas poslanici pita kako možemo reći da ljubimo Boga koga ne vidimo ako ne volimo svojega brata kojega vidimo. Na prvi se pogled čini kao da smo u začaranom krugu. Moramo ljubiti bližnjega da bismo dokazali svoju ljubav prema Bogu, a opet moramo najprije ljubiti Boga da bismo uopće mogli ljubiti svojega bližnjega. To samo na prvi pogled izgleda kao začarani krug, ali zapravo nije. To je božanska logika koja je nama pozemljarima često neshvatljiva. Oni koji istinski ljube nemaju problema s tom logikom!

Bog u kojeg vjerujemo utjelovio se u ovu našu povijest, postao jedan od nas, rođen od Marije Djevice, postao je čovjekom, Zato svaki put kad volimo čovjeka u njemu ljubimo Isusa, a u Isusu i po Isusu ljubimo Boga. No da bismo mogli ljubiti bilo koga, moramo imati u sebi ljubavi, a ljubav je samo Božje vlasništvo. Prema tome, i onda kada mislimo da nekoga volimo, zapravo Bog preko nas ljubi ovaj svijet. Sve što se od čovjeka traži jest samo to da u sebi raskine lance kojima je zarobljen, da otvori svoje srce Bogu, da postane kao dijete koje se igra s Bogom kao sa svojim ocem. Mudraci ovoga svijeta, bogataši i velikaši ne shvaćaju Boga. Oni se s njime neozbiljno igraju, oni se igraju i najozbiljnijim stvarima. No zato Bog voli djecu jer se samo djeca ozbiljno igraju s Bogom. Samo djeca ozbiljno igraju bilo koju igru. Samo djeca ozbiljno shvaćaju Boga. A, prema riječima Božjeg čovjeka, Oca Pija, koji je na svojem tijelu nosio Isusove rane, sve što vidimo nije ništa drugo nego *scherzo d'amore. Tutto è scherzo d'amore. SVE JE IGRA LJUBAVI.*